

ČESKÁ REPUBLIKA
ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Krajský soud v Ostravě rozhodl soudkyní JUDr. Zorou Šmolkovou ve věci

žalobkyně: **Z. R.**

proti

žalované: **Ministerstvo práce a sociálních věcí**
sídlem na Poříčním právu 1, Praha 2

o žalobě proti rozhodnutí žalovaného ze dne 15. 5. 2024, č. j. MPSV-2024/112646-923,
ve věci přeplatku na dávce péstounské péče,

takto:

I. Žaloba se **zamítá**.

II. Žádný z účastníků řízení **nemá právo** na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Vymezení věci

1. S. F., který byl svěřen do péče žalobkyně, pobíral v období května až září roku 2023 příspěvek na úhradu potřeb dítěte, který byl vyplácen žalobkyni. Úřad práce rozhodl o povinnosti žalobkyně přeplatek na této dávce za toto období vrátit, protože žalobkyně neoznámila v zákonné lhůtě 8 dnů, že od 12. 4. 2023 nemá S. ve faktické péči a tento byl ve faktické péči matky. Žalovaný se s názorem úřadu práce ztotožnil, odvolání žalobkyně zamítl a rozhodnutí o povinnosti vrátit přeplatek na dávce potvrdil.

2. Žalobkyně v žalobě namítla, že v období květen až září 2023 S. ve své faktické péči měla, kromě několika dnů v měsíci dubnu a květnu 2023, kdy matka S. s ním pobývala ve Velké Británii.

3. Žalovaný s žalobou nesouhlasil a zopakoval svou argumentaci z napadeného rozhodnutí.

Skutková zjištění:

4. Ze správního spisu krajský soud zjistil, že S. F. byl svěřen do péče žalobkyně dne 24. 2. 2022; rozsudek Městského soudu v Brně č.j. 83 P 28/2020-194 nabyl právní moci 27. 7. 2022. Žalobkyně požádala o příspěvek na úhradu potřeb dítěte dne 31. 8. 2022.

5. Žalobkyně byla výslovně u jednání dne 31. 8. 2022 poučena o povinnosti do 8 dnů hlásit změny týkající se svěření dítěte do péče zejména ve výši soudně stanoveného výživného.

6. Příspěvek byl S. přiznán dne 2. 9. 2022, a to od 27. 7. 2022. Žalobkyně byla v rozhodnutí poučena o povinnosti hlásit úřadu práce změny, zejména změny faktické péče o dítě nebo jiné změny mezi osobou pečující a dítětem svěřeným do péče.

7. Dne 24. 10. 2023 žalobkyně oznámila úřadu práce změnu svěření S. do péče matky. Předložila rozsudek Okresního soudu Ostrava ze dne 8. 8. 2023. Z rozsudku vyplývá, že matka změnu péče S. navrhla dne 12. 4. 2023. Po propuštění z výkonu trestu žila v Severním Irsku s novým partnerem a „nezletilý S. již s ní pobýval“.

8. V protokole o jednání u okresního soudu z 8. 8. 2023 je zachyceno, že žalobkyně uvedla: *„nezletilý S. je zhruba od dubna ve faktické péči matky. Ona s ním je chvílku ve Velké Británii, teď třeba přijeli zase k nám“.*

9. Dne 11. 3. 2024 bylo zahájeno řízení ve věci přeplatku na dávce příspěvek na úhradu potřeb dítěte za dobu květen až září 2023. Téhož dne bylo zahájeno řízení ve věci odejmutí dávky.

10. Dne 26. 3. 2024 rozhodl úřad práce o odejmutí příspěvku, protože nárok na dávku zanikl ke dni 11. 4. 2023.

11. Dne 27. 3. 2024 úřad práce rozhodl o vzniku přeplatku na příspěvku ve výši 23 950 Kč, tedy ve vyplacené částce 4 790 Kč za měsíce květen až září 2023, a o povinnosti žalobkyně vrátit přeplatek do 31. 5. 2024. S tímto vyslovila žalobkyně nesouhlas. Dne 12. 4. 2023 byl sice podán návrh na svěření S. do péče matky, jednání však proběhlo až 8. 8. 2023. S. i s matkou byl v péči žalobkyně až do 7. 9. 2023, poté matka i se S. odcestovala.

12. Úřad práce vyžádal zprávu Statutárního města Ostrava, Městského obvodu Poruba, ohledně sociálního šetření u žalobkyně, kterého se žalobkyně dovolávala. Z jeho zprávy vyplývá, že u žalobkyně proběhla dvě sociální šetření, první dne 12. 4. 2023, kdy se v domácnosti nacházel i S., o kterého „prarodiče pečovali“. Druhé šetření proběhlo dne 11. 7. 2023. V domácnosti byla pouze žalobkyně s manželem, kteří uvedli, že S. žije s matkou v Irsku a do Ostravy přijedou spolu až na začátku srpna k soudnímu jednání. Dne 12. 7. 2023 úřad kontaktoval matku S., I. F., která uvedla, že syn žije už druhý měsíc s ní a že se s žalobkyní takto domluvila. Následně žalovaný rozhodl nyní napadeným rozhodnutím.

13. U jednání u krajského soudu byly na návrh žalobkyně vyslechnuty svědkyně, paní S. Č. a paní D. M. Obě uvedly, že nejsou schopny uvést podrobnosti k pobytu S. v době od května do září 2023 u žalobkyně. Ani jedné svědkyni nebylo známo nic o cestách S. do Anglie za maminkou. Soud u jednání neprovedl k důkazu čestná prohlášení obou svědkyň,

neboť jejich podrobný osobní výslech stručná předeepsaná prohlášení s ohledem na zásadu ústnosti, ovládající soudní řízení, zcela nahradil.

Posouzení žalobních námitek:

14. Podle § 47z odst. 1 zákona č. 359/1999 Sb., o sociálně právní ochraně dětí, ve znění platném v posuzovaném období květen až září 2023, *příjemce dávky pěstounské péče, který přijal dávku pěstounské péče nebo její část, ačkoliv musel z okolností předpokládat, že byly vyplaceny neprávem nebo ve vyšší částce, než náležely, nebo jinak způsobil, že dávky pěstounské péče byly vyplaceny neprávem nebo v nesprávné výši, je povinen částky neprávem přijaté vrátit.*
15. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je dávkou pěstounské péče podle § 47e písm. a) zákona o sociálně právní ochraně dětí a žalobkyně byla nesporně příjemkyní této dávky.
16. Prvním předpokladem pro vznik odpovědnosti za ni je to, aby dávka byla vyplacena neprávem, což žalobkyně svou žalobou sporuje. Správní orgány svůj závěr o neprávem vyplacené dávce dovodily z ustanovení § 47g odst. 1 zákona o sociálně právní ochraně dětí, podle kterého *příspěvek na úhradu potřeb dítěte nenáleží po dobu, po kterou je dítě v plném přímém zaopatření ústavního zařízení nebo v osobní péči jiné osoby. Plné přímé zaopatření se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.* Podle správních orgánů byl v předmětném období květen až září 2023 S. v osobní péči jiné osoby, a to jeho maminky. Svůj závěr založil na těchto skutečnostech : 1. matka S. podala dne 12. 4. 2023 okresnímu soudu návrh na jeho svěření zpět do její péče, 2. následně odcestovala se S. do Velké Británie, kde pobývala a přihlásila jej ke školní docházce, 3. u soudního jednání dne 8. 8. 2023 žalobkyně i matka tyto skutečnosti potvrdily a soud zrušil svěření S. žalobkyni a svěřil jej matce, 4. tvrzení žalobkyně, že S. byl s ní až do 7. 9. 2023, je v rozporu s jejím prohlášením u soudu a v rozporu se zjištěním OSPOD, která nezletilého shledala u žalobkyně dne 12. 4. 2023 a 11. 7. 2023 již nikoliv, kdy měla žalobkyně uvést, že S. je s matkou a přijede až k soudnímu jednání, 5. přechodné návštěvy S. nejsou faktickou péčí žalobkyně o něj.
17. Žalobkyně nyní tvrdí, že o S. pečovala až do září, protože pobyty u maminky v Anglii byly krátkodobými návštěvami, mezi kterými se o něj starala. Dávala rovněž jeho mamince peníze z příspěvku na úhradu jeho potřeb. Nicméně tato tvrzení žalobkyně jsou v rozporu s jejím předchozím prohlášením u soudu, s tím, co uvedla při sociálním šetření, i s výše uvedeným tvrzením maminky S. Její nynější verzi nepotvrdily ani vyslechnuté svědkyně. Paní Č. byla schopna uvést pouze, že S. v místě bydliště žalobkyně viděla „často“, podrobnosti si však nevzpomněla, a ani neviděla S. v bytě žalobkyně. Tento popis pobytu S. odpovídá jak krátkodobým návštěvám Anglie, tak ovšem i naopak soustavnému pobytu v Anglii a občasnému pobytu u žalobkyně. Paní M. si ohledně S. nepamatovala nic, když jej ani blíže nezná. Žalobkyně přes poučení soudu o své důkazní povinnosti nepředložila žádné doklady, ze kterých by vyplývalo, jak často se S. z Anglie vracel a kdy odjížděl. Ohledně poskytování peněz mamince na úhradu potřeb S. také nepředložila žádné listinné ani jiné (např. svědecké) důkazy. Letenky podle tvrzení žalobkyně kupovala maminka, která v Anglii „měla peníze“. Za této situace krajský soud uzavírá, že nyní uváděná žalobní verze poskytování péče S. v období od května do září 2023 nebyla žalobkyní prokázána.

18. Krajský soud považuje za užitečné nejprve vysvětlit princip dávky pěstounské péče příspěvek na úhradu potřeb dítěte.
19. Má na něj podle § 47f odst. 1 zákona o sociálně právní ochraně dětí *nárok nezletilé dítě svěřené do péče osoby pečující nebo do péče fyzické osoby podle § 953 občanského zákoníku, který stanoví, že nemůže – li o dítě osobně pečovat žádný z rodičů ani poručník, může soud svěřit dítě do osobní péče jiného člověka (dále jen „pečující osoba“)*. Práva a povinnosti pečující osoby v takovém případě vymezí soud (§ 955 občanského zákoníku) a rodičům stanoví rozsah výživného (§ 956 občanského zákoníku). Tak tomu bylo i v nyní posuzované věci, kdy byl S. výše uvedeným rozsudkem Městského soudu v Brně svěřen do péče žalobkyně, a to na základě souhlasu rodičů a doporučení opatrovníka, neboť žalobkyně se na péči S. podílela dlouhodobě a od srpna 2020 jej měla ve faktické péči. Matka S. byla od 9. 11. 2018 ve výkonu trestu odnětí svobody a otec se o S. nejdříve staral (od března do června však byl S. v zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc), a poté souhlasil s tím, aby byl svěřen žalobkyni; v době rozhodování soudu žil ve Velké Británii. Z rozsudku vyplývá, že žalobkyně byla oprávněna a povinna *zajistit výkon péče o S., v běžných věcech jej zastupovat, řídit jeho jednání, přijímat výživné a s tímto hospodařit, případně výživné soudně vymáhat*; výživné bylo stanoveno pouze otci částkou 1 500 Kč k jejím rukám.
20. Příspěvek na úhradu potřeb dítěte je dávkou na úhradu potřeb dítěte a nahrazuje výživné dítěti (viz též Komentář zákona o sociálně právní ochraně dětí, Wolters Kluwer, Praha, 2015, ASPI stav k 1. 1. 2024, § 47f). Jeho výše je stanovena § 47f odst. 3 zákona o sociálně právní ochraně dětí a odvíjí se toliko od věku dítěte; poměry osoby, které je dítě svěřeno, nejsou relevantní (viz též rozsudek Krajského soudu v Praze ze dne 24. 2. 2022, č. j. 42 Ad 1/2021 – 43, odstavec 26). Příspěvek náleží pouze tehdy, je – li vyšší než stanovené výživné, a to ve výši rozdílu mezi výší příspěvku a výší stanoveného výživného (§ 47g odst. 2 téhož zákona). U dítěte svěřeného do péče jiné osoby vždy půjde o příspěvek v nižší než zákonem stanovené výši, neboť tento vždy bude ponížen o stanovené výživné. Pokud výživné není možné přiznat, nelze totiž podle § 957 občanského zákoníku dítě do péče jiné osoby podle § 953 občanského zákoníku svěřit.
21. Ustanovení § 47g upravuje situaci, kdy příspěvek dítěti „nenáleží“: *Příspěvek na úhradu potřeb dítěte nenáleží po dobu, po kterou je dítě v plném přímém zaopatření ústavního zařízení nebo v osobní péči jiné osoby. Plné přímé zaopatření se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.*
22. Toto ustanovení bylo novelizováno zákonem č. 363/2021 Sb., od 1. 1. 2022, přičemž původní znění bylo: *Příspěvek na úhradu potřeb dítěte nenáleží po dobu, po kterou je dítě v plném přímém zaopatření zařízení pro péči o děti nebo mládež nebo v péči jiné osoby na základě rozhodnutí soudu nebo jiného příslušného orgánu o svěřením dítěte do péče nahrazující péči rodičů. Plné přímé zaopatření se posuzuje podle zákona o státní sociální podpoře.* Vypuštěny byla podtržená slova, která byla nahrazena slovem *osobní*. Podle důvodové zprávy, stávající úprava nebrala v potaz faktický stav: „V případě péče jiné osoby tedy nehraje roli fakticita osobní péče o dítě, nýbrž soudní rozhodnutí (předběžné opatření) a tak čas od času dochází k situacím, že je dítě sice stále formálně svěřeno do pěstounské či poručenské péče, avšak pěstoun již osobní péči nevykonává, protože se dítě nachází zpět u rodičů nebo u žadatelů o pěstounskou péči či osvojení. Probíhá sice již řízení o zrušení pěstounské péče, případně o svěřením dítěte zpět do péče rodičů nebo do pěstounské péče jiné osoby, a dítě pobývá na základě plánu přechodu a v rámci „zvyklého režimu“ jinde než u pěstouna, ale jelikož je tento stále podle soudního rozhodnutí osobou

odpovědnou za výchovu svěřeného dítěte, má stále nárok na výplatu dávek pěstounské péče. V reakci na tyto situace dochází k nové úpravě zániku nároku na výplatu příspěvku na úhradu potřeb dítěte (a shodně i odměny pěstouna v § 47j odst. 5) v případech, kdy se dítě minimálně jeden celý měsíc nenachází v osobní péči osoby pečující“.

23. Z uvedeného dopadá na posuzovanou věc právě podtržené, tedy že nárok na dávku zanikl, jestliže se žalobkyně o S. osobně nestarala, tedy nevykonávala osobní péči a/nebo alespoň nehradila jeho náklady, a to po dobu alespoň jednoho měsíce. Žalovaný vyšel ze zjištění, že v měsících květen až září se žalobkyně již o S. nestarala a toto jeho zjištění žalobkyně nevyvrátila. Žalobkyně zřejmě považovala za podstatné, kdy bylo o změně svěření S. soudně rozhodnuto. To však od uvedené novelizace podstatné není, když naopak podstatný je faktický výkon péče. Žalobkyně byla na tuto skutečnost upozorněna v rozhodnutí o přiznání dávky, stejně tak byla poučena o povinnosti změny ve výkonu faktické péče oznámit úřadu práce. Tuto svou povinnost však žalobkyně nesplnila, neboť změnu oznámila až poté, co bylo rozhodnuto o změně svěření S. do péče jeho maminky. Pokud měla žalobkyně za to, že postačí oznámit změnu ve výkonu faktické péče soudu, jak uváděla u jednání, pak se v tomto mýlila. Dávku přiznal a vyplácel úřad práce, kterému tuto skutečnost měla sdělit, což neučinila.
24. Krajský soud proto uzavírá, že žalovaný nepochybil, když u žalobkyně shledal naplnění předpokladů pro vznik povinnosti vrátit vyplacenou dávku podle výše citovaného § 47z odst. 1 zákona o sociálně právní ochraně dětí, když žalobkyně byla poučena o tom, že pro vznik dávky je podstatný faktický výkon péče o S., byla poučena o tom, že změny ve faktické péči je povinna do 8 dnů oznámit úřadu práce, došlo ke změně ve výkonu faktické péče, protože S. od poloviny dubna byl s maminkou v Irsku a žalobkyni pouze občas navštívil, a žalobkyně tuto skutečnost úřadu práce neoznámila. Napadené rozhodnutí je proto zákonné.
25. Žaloba tedy není důvodná, a soud ji proto v souladu s ustanovením § 78 odst. 7 s. ř. s. zamítl (výrok I.).
26. K žalobkyni uváděné skutečnosti, že není schopna zaplatit celou dlužnou částku najednou a je ochotna ji hradit ve splátkách, soud žalobkyni odkazuje na úřad práce, aby se s ním dohodla na dalším postupu.
27. V řízení byl plně procesně úspěšný žalovaný, který v souladu s ustanovením § 60 odst. 2 s. ř. s. nemá právo na náhradu nákladů řízení; procesně neúspěšné žalobkyni právo na náhradu nákladů řízení nevzniklo. Soud proto rozhodl tak, že žádný z účastníků řízení nemá právo na náhradu nákladů řízení. (výrok II.).

Poučení:

Proti tomuto rozhodnutí lze podat kasační stížnost ve lhůtě dvou týdnů ode dne jeho doručení. Kasační stížnost se podává ve dvou (více) vyhotoveních u Nejvyššího správního soudu, sídlem Moravské náměstí 6, Brno. O kasační stížnosti rozhoduje Nejvyšší správní soud. Pokud svým významem kasační stížnost podstatně nepřesahuje vlastní zájmy stěžovatele, odmítne ji Nejvyšší správní soud pro nepřijatelnost (§ 104a odst. 1 s. ř. s.).

Zmeškání lhůty k podání kasační stížnosti nelze prominout.

V řízení o kasační stížnosti musí být stěžovatel zastoupen advokátem; to neplatí, má-li stěžovatel, jeho zaměstnanec nebo člen, který za něj jedná nebo jej zastupuje, vysokoškolské právnické vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie.

Ostrava 30. července 2025

JUDr. Zora Šmolková
samosoudkyně